

“Meer aandacht voor kwetsbare groepen in de samenleving”

Checklist verkiezingsprogramma – Leger des Heils

Negen belangrijke aandachtspunten bij invulling gemeentelijk beleid voor kwetsbare mensen

Het Leger des Heils draagt zorg voor tienduizenden mensen in kwetsbare posities. Vaak gaat het om mensen die kampen met meerdere problemen tegelijkertijd. Ze hebben schulden, zijn verslaafd of hebben psychische problemen en kunnen nergens meer heen. Zij zijn onvoldoende zelfredzaam om zelfstandig te participeren in onze samenleving.

Deze doelgroep speelt ook richting de gemeenteraadsverkiezingen van 2026 een belangrijke rol; er wordt in beleid rekening met hen gehouden. In een maatschappij die steeds complexer wordt, mogen we er niet zomaar vanuit gaan dat de meest kwetsbare groepen zichzelf wel weten te redden. Wij geloven dat een eigen dak boven je hoofd, voldoende inkomen en werk of dagbesteding basisvoorwaarden zijn om te komen tot herstel. Hier ligt niet alleen een taak voor burgers om naar elkaar om te kijken, maar ook voor een toegankelijke gemeente die mensen opzoekt en helpt.

Met het oog daarop hebben we een checklist opgesteld. Deze checklist helpt lokale politieke partijen om aandacht te vestigen op belangrijke punten voor een kwetsbare doelgroep en reikt verschillende concrete punten aan die onderdeel zouden moeten zijn van het verkiezingsprogramma.

1 Wonen Eerst

Er zijn in Nederland nog altijd tienduizenden mensen dak- of thuisloos; ze leven in een opvangvoorziening, bij familie/vrienden op de bank of op straat. De druk op de maatschappelijke opvang neemt op veel plekken toe en uit-, doorstroom naar een eigen woonplek is moeilijk. Het Leger des Heils weet uit langdurige ervaring dat een eigen plek de enige passende oplossing is: herstel begint met een (t)huis. Niet alleen voor mensen zelf heeft dit positieve effecten, maar ook voor de samenleving bespaart dit veel geld¹. Veel gemeenten maken een uitwerking van het Nationaal Actieplan Dakloosheid en/of zijn bezig met mogelijke huisvestingsoplossingen. Het is belangrijk dat de gemeenteraad goed geïnformeerd is over de uitwerking van het NAD, de inzet van de financiële middelen en de aard en omvang van alle vormen van dakloosheid.

- ☐ Door de inzet op Wonen Eerst en innovatieve manieren van (kleinschalige) huisvesting wordt de druk op maatschappelijke opvangvoorzieningen verlicht:

¹ Uit een kostenbatenanalyse uit 2022 is gebleken dat elke geïnvesteerde euro in 'Eerst een Thuis' maatschappelijk tweënhalf euro bespaart. Onderzoek Cebeon (https://www.cebeon.nl/wp-content/uploads/2022/04/20810-Maatschappelijke-kosten-en-baten-brede-aanpak-dakloosheid_rapport.pdf)

- **Flexibele woonunits** (20/25 m2) als tussenstap naar wonen in de wijk. Zet in op het creëren van flexwoningen om zo de uitstroom vanuit de maatschappelijke opvang te bevorderen.
- **Leegstaand vastgoed ombouwen**. Ontwikkel een plan voor leegstaand (Rijks)vastgoed.
- **Benutten van braakliggende terreinen** om op korte termijn huisvesting te realiseren.
- **Gemengde woonvormen** (met ontmoetingsruimten) waarbij dragende en vragende huurders in één complex samenwonen.²
- **Breidt het aantal Housing First-trajecten uit**.
- Breng **huisuitzettingen terug naar een minimum**. Biedt bij overlast een alternatief in de vorm van bijvoorbeeld Skaeve Huse of een time-outplek. Laat het gezin intact als één persoon vanwege bijvoorbeeld drugs de woning moet verlaten.
- Mensen met GGZ-problematiek belanden te vaak op straat of verblijven in de maatschappelijk opvang. Creëer voor hen **passende woon-zorg plekken**.

2 Verantwoord zorgbeleid

Het is belangrijk dat gemeentes in de inkoop en financiering van zorg bepalen hoe de bekostiging zo wordt inricht dat er voldoende financiële ruimte overblijft voor de meest kwetsbare mensen die de zorg het hardst nodig hebben.

- Maak bijvoorbeeld gebruik van bewezen **effectieve vierkantsfinanciering**, waarbinnen aanbieders de ruimte hebben om de juiste en effectieve zorg te leveren. Dit voorkomt het verergeren van problematiek.
- Zorg voor indicaties waarmee zorginstellingen langdurig kwetsbare mensen **nazorg** kunnen bieden (vinger aan de pols) en weer direct kunnen opschalen als het mis gaat (waakvlam).

3 Werk aan een sociale basis voor iedereen

Veel Nederlanders hebben iedere dag te maken met zorgen over hun bestaanszekerheid. Ze kunnen hun energie, boodschappen en rekeningen nauwelijks of niet meer betalen en dreigen steeds verder af te glijden. Om mensen volwaardig mee te kunnen laten doen in de maatschappij, is het voorkomen van schulden en het ondersteunen van mensen in hun financiële situatie cruciaal. Zeker de financiële situatie van veel jongeren is op dit moment te zwak om zelfstandig mee te kunnen komen. Voor mensen die niet werken is het belangrijk dat zij ook op hun manier bij kunnen dragen aan de samenleving, bijvoorbeeld door dagbesteding of vrijwilligerswerk.

- Investeer in de sociale basis. **Verbind welzijn en zorg** met elkaar en creëer laagdrempelige inloopvoorzieningen in de wijk waar mensen elkaar ontmoeten.
- Stimuleer samenwonen en voorkom dat mensen door het toepassen van de **kostendelersnorm** dakloos worden.
- Zorg dat dak- en thuisloze mensen toegang hebben tot **schuldhulpverlening**.

² Lees hier meer over het succes van gemengd wonen: https://www.legerdesheils.nl/artikel/woongeluk-voor-jimmy-en-zijn-buren?utm_medium=social&utm_source=linkedin&utm_campaign=nijevelt

- ☐ **Vroegsignalering en preventie van schulden** dient standaard onderdeel te zijn van gemeentelijke beleid.
- ☐ Zorg dat gemeenten **samenwerken en kennis en informatie delen** als het gaat om het inzichtelijk maken van de financiële situatie van dakloze mensen. Neem bijvoorbeeld lopende schuldhelpverleningstrajecten over en zorg bij verhuizing of overplaatsing dat informatie over schulden wordt uitgewisseld tussen gemeenten.
- ☐ Zet vanuit de gemeente in op **maatschappelijke participatie** van personen die geen betaald werk kunnen doen. Vanwege uiteenlopende redenen kunnen mensen soms geen betaald werk doen, maar willen zij op hun manier wel bijdragen aan de maatschappij via vrijwilligerswerk of participatietrajecten.

4 Samenleven doe je niet alleen

Buurthuiskamers van het Leger des Heils vormen al jarenlang laagdrempelige ontmoetingsplekken die buurtbewoners en buurtorganisaties aan elkaar verbinden. Mensen kunnen hier terecht voor maaltijden, tweedehands kleding en hulp in de breedste zin van het woord. Van hulp bij schulden tot het faciliteren van een warme plek waar mensen terechtkunnen als ze eenzaam zijn of bijvoorbeeld thuis de energie niet meer kunnen betalen.

- ☐ **Zorg dat elke wijk ontmoetingsplekken heeft.** Ondersteun vanuit de gemeente bestaande en nieuwe laagdrempelige inloopvoorzieningen (zoals buurthuiskamers of buurtsteunpunten).
- ☐ Zet actief in op de **bestrijding van eenzaamheid**. Geef ruimte aan en ondersteun burgerinitiatieven die eenzaamheid willen bestrijden. Denk bijvoorbeeld aan een sociale moestuin, buurtbankjes of kletsmaatjes.

5 Jeugd

Een jeugdstelsel dat werkt voor gezinnen en kinderen is van groot belang. De jeugdzorg staat zwaar onder druk. Talloze evaluaties, onderzoeken en kostprijsberekeningen hebben aangegeven dat het stelsel niet goed functioneert. De afgelopen jaren is de 18-/18+ problematiek alleen maar toegenomen. De vraag is hoe het mogelijk is dat we kwetsbare jongeren loslaten, uit beeld verliezen en later terugzien in de maatschappelijke opvang en de dure volwassenenzorg. Bestaansonzekerheid is ook hier een belangrijke onderliggende factor. Naast beleidswijzigingen die nodig zijn, moet normalisatie van de jeugdzorg één van de uitgangspunten zijn.

- ☐ Veel problemen binnen gezinnen worden veroorzaakt door het bestaan van intergenerationele armoede. Wanneer gewerkt wordt met **gezinsindicaties** in plaats van hulpverlening gericht op het individu kan intergenerationele problematiek doorbroken worden.
- ☐ Stimuleer een **integrale aanpak** bij gezinnen in kwetsbare posities waarin de aanpak van armoede en schulden, jeugdhulp en onderwijs samenwerken. Geef maatschappelijke organisaties een rol hierin. Juist het Leger des Heils kan bijvoorbeeld vanuit de expertise met gesloten gemeenschappen hierin een grote rol spelen.
- ☐ **Passende hulp op langere termijn** moet voldoende beschikbaar zijn
- ☐ De aantallen maatregelen dalen, maar de verwachting is dat de zwaarte van de maatregelen (duur/intensiteit) gaat omhoog. **Passende tarieven** zijn daarvoor nodig.

6 Werk aan een menswaardig bestaan voor personen met onbegrepen gedrag

Veel gemeenten hebben te maken met kwetsbare mensen die te maken hebben met complexe problematieken en die de grip op hun leven dreigen te verliezen. Mensen met onbegrepen gedrag kunnen, door hun complexe problematiek, in bepaalde situaties ernstige overlast veroorzaken. Bij de mensen die we bij het Leger des Heils tegenkomen, zien we problemen die op elkaar inhaken en elkaar versterken. Juist om die reden is het van belang dat er een integrale aanpak wordt ontwikkeld, waarbij de mens en zijn behoefte centraal staat.

- ☐ Er is vaak geen passende plek voor mensen met onbegrepen gedrag. Creëer daarom **passende (kleinschalige) huisvesting**, waarbij ze intensieve begeleiding en zorg krijgen. Voor een specifieke groep mensen zijn Skaeve Huse een bewezen vorm van huisvesting.
- ☐ Samenwerking is broodnodig om deze groep van passende hulp te voorzien. De betrokken instanties (waaronder de gemeente) committeren zich aan een **gezamenlijke, integrale aanpak** als het gaat om goede huisvesting, zorg en begeleiding.
- ☐ Investeer in een **brede en makkelijk toegankelijke bemoeizorg** om vroegsignalering en preventie te borgen. Een bemoeizorgteam moet de mogelijkheid hebben om langdurig te investeren in een relatie met mensen die zorgmijndend zijn.

7 Aandacht voor dakloze EU-burgers

Met de toenemende arbeidsmigratie ziet het Leger des Heils ook steeds meer dakloze arbeidsmigranten op straat. De schrijnende omstandigheden waarin zij verkeren, zorgen ervoor dat zij vaak een steeds slechtere gezondheid krijgen met meermaals de dood tot gevolg. In veel gemeenten wordt deze groep wel gezien, maar is de hulp en zorg voor deze mensen (nog) niet goed geregeld.

- ☐ Zorg ervoor dat dakloze EU-burgers zich kunnen melden bij een **fysiek loket**, dat hen verder kan helpen met hun hulpvraag.
- ☐ Zorg dat de gemeente, wanneer (dakloze) EU-burgers zich melden bij de gemeente of het daklozenloket, de rechten van deze persoon toetst op basis van de **Checklist Recht op gelijke behandeling voor de individuele EU-burger** en ken deze rechten ook toe.
- ☐ Voor dakloze EU-burgers moeten er **voldoende opvangplekken en zorgmogelijkheden** beschikbaar zijn, zodat zij niet tussen wal en schip vallen of op straat terechtkomen. Op die manier wordt hun problematiek namelijk alleen maar erger.
- ☐ Onderzoek de inzet van **Europese middelen** (bijvoorbeeld ESF+) voor het bestrijden van dakloosheid onder bijvoorbeeld EU-burgers.
- ☐ Zorg dat bedrijven **voldoen aan de gestelde eisen** om arbeidsmigranten te werk te stellen.

8 Bestrijd mensenhandel in de gemeente

Mensenhandel is een ernstige vorm van uitbuiting en ondermijnende criminaliteit. Helaas worden ook in Nederland veel mensen slachtoffer van mensenhandel. Ze worden uitgebuit en vormen een kwetsbare groep mensen die hulp hard nodig heeft en daar ook recht op heeft. Of het nu gaat om arbeidsuitbuiting, seksuele uitbuiting, criminele uitbuiting of een andere vorm; slachtoffers hebben een rustige, veilige plek nodig waar zij opgevangen kunnen worden wanneer zij uit de situatie van uitbuiting komen. Dit is echter geen vanzelfsprekendheid, omdat iedere gemeente dit vaak weer anders georganiseerd heeft.

- ☐ Zorg voor **meer veilige opvangplekken** (waar slachtoffers gescheiden zijn van daders) en voor meer mogelijkheden van traumabehandeling.
- ☐ Zorg voor een **effectieve en daadkrachtige lokale aanpak** van mensenhandel. Versterk de lokale aanpak waar nodig door integraal samen te werken met onder andere zorgorganisaties. Onderzoek waar in de gemeente mensen kwetsbaar zijn voor uitbuiting en zorg voor preventie.
- ☐ Medewerkers van de gemeente moeten **getraind worden om signalen van mensenhandel in hun werkveld te herkennen**. Mensenhandel is een veelkoppig monster en moet vanuit verschillende kanten aangepakt worden.

9 Sekswerk

Sinds het opheffen van het bordeelverbod (2000) zijn gemeenten zelf verantwoordelijk voor het prostitutiebeleid. Er zijn echter grote verschillen zichtbaar tussen de gemeenten. Denk aan: de vergunningseisen, vestigingscriteria, handhaving en toezicht, bestrijden van mensenhandel en illegale prostitutie. Soms is er niet eens sprake van prostitutiebeleid. Dit levert veel problemen en onduidelijkheden op voor sekswerkers en zorgt voor kwetsbaarheid. Dat moet voorkomen worden.

- ☐ Zorg voor **adequaat en effectief gemeentelijk prostitutiebeleid**, waarbij verschillen tussen gemeenten worden verkleind en er meer duidelijkheid komt voor sekswerkers.
- ☐ **Investeer in goede uitstapprogramma's**. Dit moet hand in hand gaan met het creëren van woon-/opvangplekken (zoals overweeghuizen) en de toegang tot sociale voorzieningen.